

INDIANKLUBBEN I SVERIGE NYHETSBRV

Senaste nytt nr 18 2019

Fredag 2019-09-06

HEJ ALLA INDIANINTRESSERADE Indianklubbsnoteringar 18, 2019

Kortare utskick den här gången

Ett nyhetsbrev publicerat av

INDIANKLUBBEN i Sverige

Utkommer ungefär var annan vecka

Sammanlutningen har också en tidning

en tidskrift med historiskt och kulturellt material om indianer, skrivet av medlemmar i

INDIANKLUBBEN

Ansvarig utgivare: Bertil Thörn
Redaktör: Bertil Thörn
Grafiskform: Bertil Thörn
Redaktionskommitté: Bertil Thörn
Hans-Olof Olsson

Tidningsredaktionens adress:

c/o Bertil Thörn
Bendzgatatan 25
256 57 Helsingborg
tel. 042 - 29 13 61 ; 070 - 532 96 89
Bankgiro: 5070-4295

E-post:

bertil.thorn@bredband.net
hansolof.ohlsson@telia.com

Vi finns även på webben. Hemsidans adress :

<http://www.indianklubben.org>

Ni som får det här informationsutskicket via E-post får det för att ni är medlemmar i INDIANKLUBBEN, eller att ni vid något tillfälle på annat sätt har visat intresse för Nordamerikas indianers kultur eller historia.

Om ni inte längre vill ha dessa utskick meddela mig då det via ett mail eller enkelt postkort, brev eller per telefon

Jag får börja med att be om ursäkt här. Det här utskicket blir kortare än det brukar vara. Det beror helt enkelt på att jag inte har hunnit med. Eller kanske rättare sagt, att jag inte har lyckats kläcka idéer om vad som skulle kunna platsa i det här utskicket. Nyhetsflödet från USA har inte givit så mycket den här gången. Det har mest varit vanlig rikspolitik och inte så mycket av intressanta notiser om specifikt indianska ärenden. Men vi får komma tillbaka i nästa utskick med mera intressant material... hoppas jag.

Under tiden kan vi glädja oss åt att vi har fått ytterligare en medlem. Det är Ingemar Karlsson i Nybro som nu har valt att ta del av vår verksamhet och vi hälsar Ingemar hjärtligt välkommen i församlingen. Det är Ingemars vän, Börje Iveslätt, också boende i Nybro, som har tipsat Ingemar om vår verksamhet. Och vi tackar Börje för att han nu värvat en ny medlem till oss. Totalt är vi därmed uppe i 148 medlemmar, vilket är mera än förra året och samma siffra som vi hade året före det. Det hela är mycket glädjande. Lite trist är dock att Ingemar inte håller sig med någon dator, varför han går miste om en hel del av vårt informationsmaterial (det här nyhetsbladet till exempel). Men kanske vi kan be Börje att hålla Ingemar uppdaterad.

Även om det här utskicket inte blev riktigt vad jag hade hoppats så kanske vi kan trösta med att paketet med höstnumret av vår medlemstidning nu är på väg från tryckaren. Under nästa vecka ska det alltså packas och skickas ut till samtliga. Ni kommer att märka, när ni får det, att vi nu har gjort några ändringar i enlighet med vad vi har meddelat tidigare. Det blir ett nummer med fyra ytterligare textsidor, med en något mindre textfont och betydligt bredare textkolumner. Allt för att få rum med mera text. Hoppas ni ska uppfatta det positivt.

Hälsningar Bertil Thörn

Alla indianstammar är inte stora och välkända

Nej, tvärtom så är de allra flesta indianstammar tämligen små och obekanta. Det finns idag totalt 566 (enligt US Census 2010; 567 enligt Indianbyråns 1 jan 2015; 573 enligt Indianbyråns 20 januari 2018), av de amerikanska myndigheterna godkända folkgrupper, som själva betraktar sig som ättlingar till ursprungsfolk. Dessutom finns ett betydande antal, ofta väldigt små grupper, som menar att också de är indianer. Men dessa är inte så organiserade, att myndigheterna anser att de kan erkännas för att kunna ta del av Indianbyråns tjänster.

När det gäller sådan här statistik ska man vara medveten om att det finns många fallgror. Man måste ställa sig frågor som: När gjordes den här beräkningen? Hur har beräkningen gjorts? Vem har bestämt efter vilka kriterier man utför beräkningen? Hur ser utvecklingen ut—ökar det eller minskar det? Vilka folk och områden ingår i beräkningen—USAs 48 sammanhängande delstater—eller inkluderar man också Alaska och Hawaii. Eller kanske till och med Kanada? Menar man bara federalt godkända indianstammar—eller inkluderar man även de grupper som enskilda delstater också har erkänt, men som alltså inte faller under Indianbyråns ansvar?

Det bästa underlag som finns är USAs nationella folkräkning som genomförs vart tionde år (U.S. Census). Den senaste gjordes således år 2010 och vi får vänta ytterligare ett år innan vi får en ny och uppdaterad. Men från 2010 års folkräkning framgår att det då fanns 5,2 miljoner människor som själva uppgav att de är indianer, inräknat även de som inte är fullblod. Det här är en siffra som innefattar alla som räknar sig till grupper som kan kalla sig "ursprungsfolk". Det vill säga att här ingår även Kanaker från Hawaii och Eskimåer (Inuiter) från Alaska. Av de här 5,2 miljonerna är det 2,9 miljoner som uppger sig vara fullblodiga. Totalsiffra 5,2 miljoner motsvarar 1,6% av USAs hela befolkning.

Man ska också veta att dessa uppgifter baserar sig på att det är folk som själva uppger sig för att vara "indianer", vilket innebär att det i dessa siffror säkert finns ett antal som bara tycker att det kan vara "häftigt" att få kalla sig Sioux, Apache, Cherokee, Irokes, eller vad som helst. Men på det hela taget har det nog inte så stor påverkan.

Det som är mera intressant, är att det alltså i januari 2018 fanns 573 olika indianstammar, men "bara" 326 reservat. Det betyder att många indianer, faktiskt merparten, eller så många som 78% lever utanför reservaten, integrerade i det "vita" samhället. Till allt det här kan man sedan lägga en totalsiffra på drygt 2 miljoner människor med sina rötter bland ursprungsfolk i Kanada.

Totalt sett ganska förvirrande siffror alltså. Och hur situationen ser ut just när ni läser det här kan man bara gissa. För ständigt pågår en kamp från mindre grupper gentemot såväl politiska som sociala organ för att få ett godkännande som erkända indianska gruppingar. Och det är viktigt för att grupperna ska kunna få del av ekonomiska stödprogram och inte minst för att man ska kunna få rätten att etablera kasinoverksamhet på sina godkända landområden. Verksamheter som är rena rama guldgruvorna för vissa stammar och dessutom är nästan det ända som man kan tjäna pengar på, om man nu inte råkar sitta på land med olja under grästorven, förstås...

Men hur ser då sådana här "små" grupper ut, som nu kämpar med näbbar och klor för att bli godkända som "erkända stammar" av de amerikanska myndigheterna. Vi kan ta ett väldigt färskt exempel. Stammen Mattaponi, är ett rätt så typiskt exempel på hur krångligt det här systemet är. Däremot är det inget konstigt alls med att Mattaponi verkligen är att betrakta som en "riktig" indianstam, med en lång historia och med en lokal förankring i området sedan över 15 000 år!... (åtminstone enligt deras egen utsago). Men de är alltså bara godkända som en "riktig" indianstam av delstaten Virginia, där deras reservat är beläget, även om de så sent som förra året faktiskt fick ett speciellt federalt förhållande tillerkänt, då de anses vara en del av den betydligt större stammen Pamunkey, som är erkända fullt ut av

de federala myndigheterna. Även om det kanske inte är ett "riktigt fullt" erkännande, så är det i alla fall en bit på vägen till något som de länge eftersträvat. Dessa båda stammar, Pamunkey och Mattaponi är samtidigt de enda två stammarna ur det gamla Powhatanförbundet som har egna reservatsland i området.

Stammen Mattaponi må vara liten (omkring 450 medlemmar, av vilka knappt 100 lever på reservatet), men den var alltså ändå en av de sex ursprungliga stammarna i det så kallade Powhatan-förbundet. En sammanslutning som med tiden växte till som mest trettioalet Algonquian-talande indianstammar, som redan i början av 1600-talet, när engelsmännen grundlade kolonin Jamestown vid Chesapeake Bay, var den dominerande befolkningsgruppen längs Atlantkusten i den sydöstra delen av Virginia. Här finns de nu fortfarande kvar som en liten folkspillra, men med ett eget litet reservat. Ett reservat som inte är större än ett medelstort kvarter i en medelstor stad i Sverige.

Ett reservat som de tillerkändes redan 1658 av "The Colonial Government" (de koloniala engelska myndigheterna) och som de har förvaltats och hållit fast vid ända sedan dess. Dock inte utan att de har tvingats lämna ifrån sig delar av det ursprungliga markområdet i ett flertal steg. Ytan uppgår idag till 150 acres (60,7 hektar, eller 0,6 kvadratkilometer). Och det trots att man genom alla år hela tiden har jobbat för att köpa tillbaka så mycket som möjligt av sitt ursprungliga land. En aktivitet som kanske inte alltid har givit så gott resultat. Därför ser man nu med stor tillfredsställelse på att den nuvarande styrelsen har lyckats att återköpa hela 100 acres, vilket alltså nästan har fördubblat reservatets yta i ett enda steg. Man menar att, även om reservatet må vara litet, så har det ändå en stor kulturell betydelse. Man ser det som ett bevis på att man är ett speciellt folk. Ett folk som har sitt eget land och som med den erkänslan i ryggen har betydligt lättare att behålla sin kultur och sin särart. En Mattaponi är alltså inte vilken amerikan som helst. En Mattaponi är en *Mattaponi!*

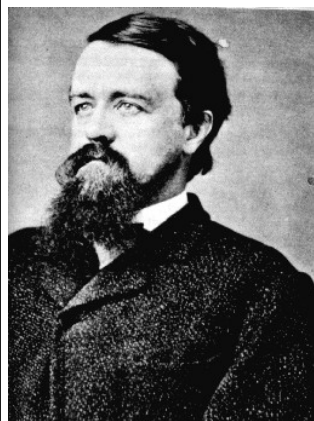
Recension av en ny bok om Crazy Horse

Jag skrev för några utskick sedan om en ny bok som jag hade beställt, men följaktligen inte då hade läst, varför jag inte kunde ge er något omdöme om den. Men nu har jag läst och nu ska ni få mina synpunkter på boken "*CRAZY HORSE; Where My Dead Lie Buried*", av David Wooten.

Det är viktigt att förstå att det här är en så kallad "historic fiction". Alltså en historisk berättelse skriven i novellform, där författaren väljer att lägga ord i munnen på de historiska personerna i stället för att "bara" beskriva vad som händer. Något som historiker oftast tar avstånd ifrån. I det här fallet ska dock sägas att själva historien är korrekt återgiven, förutom några enstaka inslag där författaren har valt att själv skapa smärre tillägg som inte kan anses utgöra "historia". Alla förstår naturligtvis att vi inte kan veta vad som har rört sig i huvudet på de olika inblandade personerna och därför blir det många gånger tveksamt om det verkligen är det rätta händelseförloppet man får presenterat för sig. Men i det här fallet är trots allt händelseförloppen väl beskrivna och om man kan bortse från de "ohistoriska" påståendena av vad varje person har sagt i varje tillfälle så kan det här ändå betraktas som god historia. Bokens tekniska kvalitet är god. 251 sidor. Format 22,5 x 15 x 1,5. Mjuka pärmar med en tilltalande design. Dock finns varken illustrationer eller index.

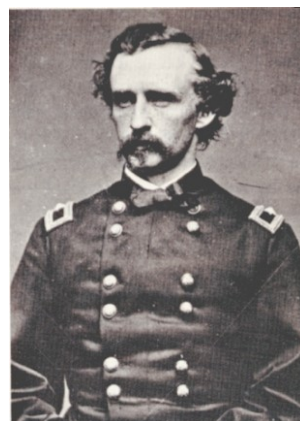
Synpunkter och kommentarer från medlemmarna

Den här gången har det inte kommit så många kommentarer från läsekretsen som det gjorde efter att jag hade skrivit om hästens historia i USA. Men ytterligare några kommentarer om detta har tillkommit. Däremot verkar inte ämnet om tolkningen av den order general Custer fick av sin överordnade, inför den ödesdigra striden vid Little Bighorn, ha väckt någon större debattlusta. Det blev jag förvånad över, då det här annars i USA är ett av de allra största och mest omdebatterade ämnena i hela indiankrigshistorien. Det har i Staterna skrivits spaltkilometer efter spaltkilometer med alla möjliga och omöjliga förklaringar till det våldsamma resultatet av den här sammandrabbningen. Och i nästan varje sådant inlägg kommer man fram till frågan huruvida Custer bröt mot sina givna order eller ej och vilken betydelse det hade haft på resultatet av striden. Här ser man att det finns två tydliga läger. Ett som till varje pris försvarar Custer och som hittar alla möjliga fel på den order han hade fått och hur det var dessa bristfälligheter som var orsaken till hans frånfälle och den totala katastrof som regementet råkade ut för. Medan det i det andra lägret pekas på än den ena, än den andra feltolkningen, eller medvetet gjorda avsteg som man anser att Custer hade gjort sig skyldig till från general Terrys order. Avsteg som man då menar kan ha varit den direkta orsaken till katastrofen.

General Alfred Terry

Att sedan även general Terry, under hela resten av sin levnad, också själv i alla tänkbara sammanhang pekade på saker, där han menade att Custer inte hade följt sin order och att det kunde ha varit orsaken till att man råkade ut för ett så förödande nederlag, det har naturligtvis bara eldat på debatten i den här frågan. Man förstår ju att Terry naturligtvis behövde försvara sitt eget skinn. Det var ju trots allt han som var ansvarig befälhavare. Och vi är mycket väl medvetna om att hans chef, general Phil Sheridan, och även i sin tur dennes chef, general Sherman, minsann inte var sådana som lade fingrarna emellan och såg några förmildrande

General G. A. Custer

omständigheter när något hade gått snett. Dessutom är det ju alltid lättare att i efterhand, när man vet resultatet, peka på vad och hur man borde ha gjort i stället.

Men om vi skulle börja med att redovisa medlemmarnas inlägg först, innan jag senare ger mig på att redovisa lite av vad jag har hört om general Terrys ordergivning och general Custers efterlevnad av denna order. Något som jag dock får återkomma till i nästa utskick.

(Men först ett kort förtydligande av Custers tjänstegrad. Några kanske reagerar på att jag skriver "general". Han var vid tiden för denna händelse "bara" överstelöjtnant, alltså ett regementes näst högsta officer. Hans regementschef var vid den här tiden överste Samuel Sturgis, som vid tillfället var tilldelad annan tjänstgöring. Custer var alltså tillförordnad regementschef för det 7:e Kavalleriregementet, när han red till sin död vid Little Bighorn den 25 juni 1876. Men varför tituleras han då "general". Jo det kommer från hans tjänstgöring under Inbördeskriget, då han först avancerade till Brigadier General of Volunteers och senare tilldelades befälet över en hel division med tjänstegraden Major General. I Armén hade man efter Inbördeskrigets slut ett system med så kallade "brevet titles", alltså hederstitlar, som innebar att officerare som då återgick i reguljär tjänst hade rätt att titulera sig med denna "brevet title", som alltså var densamma som man uppnått under kriget. Det här var således bara en slags hederstitel, som inte innebar varken högre löneförmåner eller högre faktisk befälsställning än den ordinarie tjänsteställning som man hade i den reguljära Armén. Men man gavs alltså rätten att i officiella sammanhang titulera sig med den högre "brevet-graden", om man nu kände för det).

Så till medlemmarnas inlägg och vi börjar med ett mail från Alf-Göran Dahlberg:

Beträffande Geronimo vill jag tillägga att hans främsta fiende var mexikanare. Det var många som fick sätta livet till och det var kanske inte så konstigt eftersom de mördade hans hustru och barn. Jag

skulle nog ha gjort likadant. I övrigt fick han stå till svars för mycket som andra apacher gjorde och blev synonym med apachernas grymhet, som kanske inte var så konstigt eftersom de trodde att ett utdraget lidande överförde krafter till plågoanden. De vita vågade inte flytta honom till Arizona vare sig som levande eller död men släktingarna finns i Mescalero Nation New Mexico. Att han inte utsågs till hövding berodde väl på att han från början inte var av rätt börd. Han får väl anses som en krigsledare.

När det gäller Custer är min åsikt att han bröt avsiktligt mot given order. Han skulle idag diagnostiseras med ADHD och hans agerande vid Little Big Horn skulle, om han överlevt, ha lett till krigsrätt. Den som fick utstå mycket spott och spe helt orättvist var Reno.

Vi har även fått en kommentar från Göran Svensson, som skriver så här:

Custer några funderingar

1 i början av december 1875 uppmanades indianerna att komma till reservatet före 31 januari 1876. I praktiken en omöjlighet under den kalla vintern även om de skulle ha velat. Om de inte kom skulle de betraktas som fiender och jagas av armen. Detta är ju bakgrunden, men vad skulle man göra med de så småningom infångade indianerna. Uppenbarligen fick man skjuta dem oavsett kön och ålder som så många gånger tidigare. Vad som skulle göras med fienden står inget om i Terry's order, men får väl betraktas som välkänt sedan tidigare.

2 i ordern står i stort sett att Custer ska leta upp indianlägret och förhindra att de flyr, inget om vad han ska göra när han har hittat dem utom att hålla kontakt med en annan befälhavare (Gibbon). Terry hänvisar till Custers kompetens och erfarenhet. Han förstod nog att väl på plats skulle Custer göra som han ville.

Troligt är att hade Custer lyckats hade Terry tagit åt sig en stor del av äran för det. Vid ett misslyckande kunde Terry hänvisa till att Custer hade överskridit sina befogenheter.

Problemet var ju att ingen av dem förstod hur många indiankrigare som var samlade eller hur väl de vad beväpnade. Om Terry hade förstått det hade han väl gett mer strikta order? Kanske en helt obefogad misstankar mot Terry, som jag inte vet så mycket om. Fälttåget i stort planerades väl av Sheridan, men det var ju omöjligt att upprätthålla kommunikationerna mellan de olika befälhavarna.

Mycket privata funderingar utan större efterforskningar, men känner ett behov av att skriva ner det eftersom problemet har sysselsatt mig en del.

Slutligen har vi här ett inlägg från Lars-Erik Karlsson:

Läste ditt nyhetsbrev och har haft en fundering angående hästarna. Bara för att det eventuellt skulle ha funnits hästar innan de vita kom är det ju inte alls säkert att indianerna kommit på att tämja dem och ha dem som riddjur. Var det kanske denna kunskap som spred sig från spanjorerna? Annars var hästarna nog bara ett jaktbyte som vilket annat vilt djur som helst. Om man jämför med Afrika så verkar det inte heller där som man utnyttjade exempelvis zebbor till annat än som jaktbyte. Skulle säkert gått att avla fram hanterbara riddjur även bland dem om bara någon eller några fått idén. Tror nog inte heller att våra förfäder i början såg hästen som något annat än mat.

Intressant med det här om findianerna som Esa berättar om. Vet att jag för några år sedan såg ett kort reportage på T.V. som behandlade just detta men har inte hört talas om det sedan dess. Skulle vara roligt att få veta lite mer.

Så en liten udda grej angående kvinnliga indianpolis. När vi var i Arizona 2017 besökte vi bland annat Laguna Pueblo, inte så långt från Acoma. När vi tankade på bensinmacken där svängde det in en polisbil med en kvinnlig indianpolis som hade samma ärende. Hennes polisutrustning var helt komplett med pistol och allt, men det lite udda var att handbojorna som hängde i bältet var starkt rosafärgade. Roligt, men någon skyddsamulett var det nog inte. Tyvärr hade jag inte modet att ta ett foto.

Angående Custers order så kan jag inte se att han fick några "definitiva instruktioner" och kunde därför göra lite som han ville, men huvudsyftet var väl ändå att han skulle "spana" och sedan meddela Gibbon och invänta vidare instruktioner. Så skulle jag iallafall ha uppfattat det.

Månadens konstnär

George Catlin (1796-1872); dåtidens motsvarighet till nutida dokumentärfotografer, fast med pensel

